

fidem, quæ fallere non potest. Quod cui videtur incredibile; qualis nunc sit caro attendit, qualis autem futura sit non considerat: quia illo tempore immutationis angelicæ non jam caro erit et sanguis, sed tantum corpus. Cui enim de carne Apostolus loqueretur, *Alia*, inquit; *caro pecorum, alia volucrum, alia piscium, alia serpentum; et corpora cælestia, et corpora terrestria*. Non enim dixit, et caro cælestis; dixit autem, *et cælestia et terrestria corpora*. Omnis enim caro etiam corpus est, non autem omne corpus etiam caro est: primo in istis terrestribus, quoniam lignum corpus est; sed non caro: hominis autem vel pecoris et corpus et caro est: in cælestibus vero nulla caro, sed corpora simplicia et lucida, quæ appellat Apostolus spiritalia; nonnulli autem vocant ætherea. Et ideo fidei carnis resurrectioni contradicit illud quod ait; *Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt*; sed quale futurum sit quod nunc caro et sanguis est, prædicat (a). In qualem naturam quisquis hanc carnem converti posse non credit, gradibus ducendus est ad fidem. Si enim ab eo quæras utrum terra in aquam possit converti; propter vicinitatem non ei videtur incredibile. Rursum si quæras utrum aqua possit in aerem; neque hoc absurdum esse respondet; vicina enim sunt sibi. Et de ære si quæras

(a) I Retract. cap. 17.

tur utrum in æthereum corpus, id est, cælestis possit mutari; jam ipsa vicinitas persuadet. Quod ergo per hos gradus fieri posse concedit, ut terra in corpus æthereum convertatur, cur non accedente Dei voluntate, qua corpus humanum supra aquas potuit ambulare, celerrime id fieri posse, quemadmodum dictum est, *in ictu oculi*, sine ullis talibus gradibus credit, sicut plerumque fumus in flammam mira celeritate convertitur? Caro enim nostra utique ex terra est: philosophi autem, quorum argumentis sæpius resurrectioni carnis resistitur, quibus asserunt nullum esse posse terrenum corpus in cælo, quodlibet corpus in omne corpus converti et mutari posse concedunt. Qua corporis resurrectione facta, a temporis conditione liberati, æterna vita ineffabili charitate atque stabilitate sine corruptione perfruemur¹. Tunc enim fiet illud quod scriptum est: *Absorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, aculeus tuus? ubi est, mors, contentio tua* (I Cor. xv, 53, 40, 50-54)?

25. Hæc est fides quæ paucis verbis tenenda in Symbolo novellis christianis datur. Quæ pauca verba fidelibus nota sunt, ut credendo subjungentur Deo, subjugati recte vivant, recte vivendo cor mundent, corde mundato quod credunt intelligant.

¹ Aliquot Mss., corpus a temporis conditione liberatum æterna vita ineffabili charitate perfruatur.

ADMONITIO IN LIBRUM DE FIDE ET OPERIBUS.

Ad initium anni 413 referendus est iste liber. In eo enim Augustinus librum de Spiritu et Littera, qui sub anni 412 finem prodiit, a se paulo ante scriptum commemorat capite 14: *Modo, ait, de hac questione prolixum librum edidi, qui inscribitur, de Littera et Spiritu*. Propterea in Retract. 2 recensito eodem libro de Spiritu et Littera, mox in eum qui de Fide et Operibus est, retractationem subiecit in hæc verba: *Interea missa sunt mihi a quibusdam fratribus.... scripta nonnulla: ea nimirum quæ refellenda hic suscepit*.

Scripta vero illa eruditus Garnerius in append. ad 1 part. Oper. M. Mercatoris, pag. 117, censet non alia fuisse, quam quæ Hieronymus sive in Isaiam edidit, sive in Epistolas Pauli; et sumptas ab Hieronymo arbitratur quæstiones illas tres, quas hic Augustinus, tacito nomine, præ reverentia, inquit, tanti viri, tractat et refellit. Opinionem hanc nos confirmare non audemus. Nam quod spectat quæstionem primam, quæ est de omnibus citra discrimen admittendis ad Baptismum, ita ut adulteri nec ipsi repellantur noti ac pertinaces, qui vitam mutare nollunt; nihil in Hieronymo consentaneum huic errori deteximus. Ad secundam vero quæstionem, quæ perversum ac præposterum dicebatur, prius morum Christianorum doctrinam tradere, ac deinde baptizare; id possit facile pertrahi quod Hieronymus in Matth. cap. 23 scripsit: *Ordo præcipuus jussit Apostolis ut primum docerent universas gentes, deinde fidei intingerent sacramento, et post fidem ac Baptisma, quæ essent observanda præciperent*. Quanquam forte pius interpres minime curabat ne Baptismo præmitteretur; sed tantum ne omnino præmitteretur morum doctrina, tradenda certe vel post Baptismum, et baptizatis observanda: Pro tertia demum quæstione, quæ fuit de baptizatis, etiamsi mores quantumlibet improbos emendarè noluerint, per fidem salvandis, profertur illud ex ejus dialogo 1 adversus Pelag.: *Si Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, et diabolo tribuit penitentiam; quid ad nos, qui et diabolum et satellites ejus omnesque impios et prævaricatores dicimus perire perpetuo, et Christianos, si in peccato præventi fuerint; salvandos esse post pœnas? Et ex Commentariis in Isai. ult., Sicut diaboli et omnium negatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo, Non est Deus (Psal. xiii, 1), credimus æterna tormenta; sic peccatorum alique impiorum; et tamen christianorum, quorum opera in igne probanda atque purganda sunt; moderatam arbitramur et mixtam clementiæ sententiam judicis*. Hæc tamen theologi alii, et similia si qua sunt loca, eo pacto explicant, ut ab illo errore, qui graviter in eodem in Enchiridio, libroque de Civitate Dei 21 confutatur, defendant Hieronymum. Cui nec nos putamus tribuenda omnia argumenta quæ in præsentis opere diluuntur, et

quidem prætermittis ab Augustino iis Scripturæ testimoniis, quibus Hieronymus in Isaiam observat uti eos qui volunt peccatorum aliquando finire supplicia.

Libri de Fide et Operibus meminit Augustinus in Enchiridio, cap. 67; in libro de octo Quæstionibus Dulcitii, quæst. 1, n. 2; et in epistola 205, ad Consentium, n. 18.

In librum de Fide et Operibus vide lib. 2, cap. 38, Retractationum, tom. 1, col. 646, a verbis, Interea missa sunt, usque ad verba, Quibusdam videtur. M.

S. AURELIÏ AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

DE FIDE ET OPERIBUS

LIBER UNUS ^(a).

Refellitur error quorundam triplex, et contra demonstratur: 1, Non omnes indiscrete admittendos ad Baptismum, si- que esse tolerandos in Ecclesia malos, ut non negligatur ecclesiastica disciplina; 2, Baptizandis non solius fidei, sed vitæ etiam christianæ tradendas esse regulas; 3, Baptizatos demum, nisi vitam malam mutarint, nunquam ad salutem æternam fide sola perventuros.

CAPUT PRIMUM. — 1. *Error quorundam triplex. Omnes ad Baptismum citra discrimen admittendos sentiunt.* Quibusdam videtur indiscrete omnes admittendos esse ad lavacrum regenerationis, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, etiamsi malam turpemque vitam facinoribus et flagitiis evidentissimis notam¹ mutare noluerint, atque in ea se perseveraturos aperta etiam professione declaraverint². Verbi gratia, si quisquam meretrici adhæret, non ei prius præcipiatur ut ab ea discedat, et tunc veniat ad Baptismum, sed etiam cum ea manens mansurumque se confidens³, seu etiam profitens, admittatur et baptizetur; nec impediatur fieri membrum Christi, etiamsi membrum meretricis esse perstiterit (I Cor. vi, 15): sed postea doceatur quam sit hoc malum, jamque baptizatus de mutandis in melius moribus instruatur. Perversum enim putant atque præposterum, prius docere quemadmodum debeat vivere christianus, et deinde baptizari. Sed censent præcedere debere Baptismi sacramentum, ut deinde sequatur vitæ morumque doctrina: quam si tenere et custodire voluerit, utiliter fecerit; si autem noluerit, retenta fide christiana, sine qua in æternum periret, in quolibet scelere immunditiæ permanserit, salvum eum futurum tanquam per ignem, velut qui ædifica-

verit super fundamentum quod est Christus, non aurum, argentum, lapides pretiosos, sed ligna, fenum, stipulam (I Cor. iii, 11-15); id est, non justos castosque mores, sed iniquos et impudicos.

2. *Morum doctrinam censent non nisi post Baptismum esse tradendam.* Ad hanc autem disputationem videntur impulsæ, quod eos moverit¹ non admitti ad Baptismum qui dimissis uxoribus alias duxerint, vel feminas quæ dimissis viris aliis nupserint; quia hæc non conjugia, sed adulteriæ esse Dominus Christus sine ulla dubitatione testatur (Matth. xix, 9). Cum enim negare non possent esse adulterium, quod Veritas adulterium esse sine ambage confirmat², eisque suffragari vellent ad accipiendum Baptismum, quos hujusmodi laqueo ita captos viderent, ut si non admitterentur ad Baptismum, sine ullo sacramento mallent vivere vel etiam mori, quam disrupto adulterii vinculo liberari: humana quadam miseratione commoti sunt ad eorum causam sic suscipiendam, ut omnes cum eis facinorosos et flagitiosos, etiam nulla prohibitione correptos, nulla instructione correctos, nulla poenitentia mutatos ad Baptismum admittendos esse censerent; existimantes eos, nisi fieret, in æternum esse perituros; si autem fieret, etiam in illis malis perseverantes salvos per ignem futuros.

ADMONITIO PP. BENEDICTINORUM.

Ad emendandum librum de Fide et Operibus, usi sumus codicibus Mss. Vaticanis tribus, et tredecim Gallicanis; uno videlicet bibliothecæ Regiæ, uno Sorbonicæ, alio Augustinianorum majoris conventus Parisiensis, alio collegii Parisiensis Bernardinorum, item alio Ecclesiæ Remensis, Ecclesiæ Laudunensis, abbatiæ Corbeiensis, Rotomagensis S. Audoeni, Metensis S. Arnulphi, S. Michæelis in periculo maris, Casalis Benedicti, Divionensis S. Benigni, et Cisterciensis. Adhibuimus etiam lectiones variantes a Lovaniensibus decerptas ex Mss. tribus Belgicis; necnon antiquiores editiones Am. Er. et Lov., id est, Joannis Amerbachii, Désiderii Erasmi, et Theologorum Lovaniensium.

Comparavimus præterea eas omnes editiones initio Retr. et Confess. t. 1, memoratas. M.

¹ Unus e Vaticanis Mss., *deditam*.

² Sic Mss. At editi, *aperta etiam confessione declaraverint*.

³ Am. et Er., *manens mansurusque confidens*. Lov., *manens mansurumque se confitens*.

(a) Scriptus circa initium anni 415.

¹ Sic Er. et Mss. At Lov., *noverint*.

² Plerique Mss., *sive ambiguitate*.